

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . 0.09
» » » 1000 » . . 0.08
» » » 3000 » . . 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Wnd Secretaris, H. L. VORSTENBOS, 42 Witte de Withstraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 212 Riouwstraat. voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofdoel der Vereeniging is: Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweken tusschen Nederland hier en ginds.

Een Inteeckenbiljet voor het lidmaatschap vindt men op de 2de pag. van het Bijblad.

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen. — Java's Opheffing. — Week-Overzicht. — Oost-Indische Berichten. — Cursus in Zendingsgeschiedenis. — West-Indische Berichten. — Ingezonden. — Correspondentie. — Van Vreemde Koloniën. — Boekbespreking. — Inhoud der voornaamste Nederlandse Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Passagierslijst. — Feuilleton.

Mededeelingen:

I. Van de Afdeling 's-Gravenhage:
Vrijdag 28 October 1904 ('s avonds ten 8 ure).
In het gebouw der Christelijke Vereeniging voor Jonge Mannen Prinsegracht 4.
VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN
door den Assistent-resident-titulair
A. J. N. ENGELENBERG.

Onderwerp:

Opmerkingen naar aanleiding van eenige beschouwingen over

MIDDEN-CELEBES.

DONATEURS en **LEDEN** der Vereeniging „Oost en West” hebben vrijen toegang, zoolook in de zaal als op de galerij.
Huisgenooten van leden betalen voor toegang tot de zaal f 0.25; op de galerij f 0.10.
Voor andere niet-leden is het entree f 0.50 voor de zaal en f 0.10 op de galerij.

Leerlingen van Onderwijsinrichtingen en leden van Vereenigingen, mits zij collectief aanmeldende, worden voor half entree-geld toegelaten.
Kaarten zijn te koop en plaatsen kunnen DONDERDAG en VRIJDAG worden besproken van 10—12 en van 2—4 ure aan het gebouw Prinsegracht 4 voornoemd.

Entree-kaarten kunnen ook op den avond der voordracht worden gekocht.

II. Van de Afdeling Rotterdam:

Zaterdag 29 October 1904 ('s avonds ten 8 ure)
in de groote Zaal van De Vereeniging Schiekade W. Z.
VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN
door den Assistent-resident-titulair
A. J. N. ENGELENBERG.

Onderwerp:

Opmerkingen naar aanleiding van eenige beschouwingen over

MIDDEN-CELEBES.

N.B. De Secretaresse Mej. J. VAN DER SCHUIJT is verhuisd naar Schermblaau 11.

FEUILLETON.

De Hechtste Band.

Naar het Engelsch door N. v. Z.

Vervolg Hoofdstuk IV.

De Aprilmaand verstreek, en Mei brak aan met zijn gloeiende hitte, verzengende winden en brandend witte wolven.

In de binnengalerij der zendingswoning, waarvan de sluiten deuren stijf dicht waren om hitte en wind buiten te oefenen, zat mevrouw Watson, met een halven kring van in te oefenen, dat den volgenden Zondag in het behuise zou worden gezongen en waarvan zij het refrein, in een droefmelodie, voorzong; maar hare gedachten dwaalden telkens af. Zij kon niet nalaten te dromen over de dingen thans de overhand hand in haar geest: het weer van haar kinderen. Het was nu vier jaar geleden, dat zij haar man met schreiende groepje om haar heen had geproeft, haar smeekende hen niet te verlaten, terwijl de kleine, nog een heel kleine peuter, lachend in zijn handjes nielden. Wat zullen ze veranderd zijn; de jongste zal zijn moeder wel niet herkennen; en dan . . . als zij op haren hun vertrouwen gewonnen, en zich weer in hunne genesteld zal hebben, dan zal 't haar dure plicht zijn hen weer te verlaten en naar Indië terug te keeren, om het Evangelie te brengen aan onwetende inlandse vrouwen, psalmen voor te zingen, handwerklessen te geven en voor haar man te zorgen, opdat hij zich niet overwerke. Niettegenstaande hare dappere natuur, begonnen tranen in haar ogen te verdruisten, kwam er een brok in haar hart, en zou zij genoodzaakt zijn geweest een plotseling einde te maken aan de zang oefening, als niet op datzelfde ogenblik de deuren wijd opengeschoven waren geworden, een vloedwindvlaag binnenlatend en het gezang plotseling afbrekend, doordat de leerlingen zich allen omkeerden

III. Boeatan.

Op Vrijdag 28, Zaterdag 29 en Zondag 30 October wordt, met onze medewerking door de *Trielse Kunst-vereeniging* te Tiel eene tentoonstelling gehouden van Oost- en West-Indische huisvlijt- en kunstnijverheidsvoortbrengselen.

Zij zal geopend zijn: Vrijdag van 1—4 ure n. m. Zaterdag en Zondag van 11 ure v. m. tot 4 ure n. m.

De bezoekers zullen de tentoongestelde voorwerpen kunnen koopen of bestellingen daarvan doen. Het gekochte wordt na sluiting der tentoonstelling afgeleverd.

De raad van beheer van „Boeatan” vindt 't natuurlijk een zeer verblijdend teeken, — het beste bewijs van toenemende belangstelling in den handarbeid en de versieringskunst der inboorlingen van Nederlandsch Indië, — als van verschillende plaatsen zelfs uit het buitenland het verzoek komt om ook daar tentoonstellingen te willen organiseren; alleen is 't jammer dat, al werd ook in den laatsten tijd veel nieuws ontvangen, de voorraad artikelen in Plaats 9. toch daardoor tijdelijk erg wordt gedund, maar daar staat weer tegenover, dat Boeatan's doel en streven er in ruimeren kring door bekend worden, hetgeen op den duur zeker niet zonder gunstige uitwerking zal blijven op den omzet niet alleen, maar ook op de zoo noodige algemeene medewerking om met blijvend en toenemend succes in de aangegeven richting voort te kunnen gaan. Zoo terecht werd reeds meermalen door tot oordeelen bevoegden opgemerkt, dat de smaak van het publiek, ten opzichte van de Indische kunst, grotendeels nog moet worden gevormd; dat velen niet weten, dat er zovoel moois wordt gemaakt, omdat zij het nooit te zien hebben gekregen of zoo zij 't al zagen, er nimmer met aandacht en begrip naar hebben gekeken. Welk middel is er nu beter, om groote en kleine menschen te leeren zien en belangstellen dan eene met smaak en oordeel gerangschikte tentoonstelling, waarbij, zoolook onlangs te Deventer, uitleggingen en toelichtingen van allerlei aard door ingewijden, uit den drang des harten, worden gegeven. Dikwijls is daarbij gebleken, dat zelfs bestuursambtenaren en andere personen, die midden in de centra van Indische huisvlijt hadden geleefd, eerst toen tot de ontdekking en de overtuiging kwamen, dat hetgeen zij daarginds met onverschilligheid hadden gadeslagen, werkelijk iets bewonderenswaardig moois was, en menigeen maakte dan ook de opmerking: „Nu zie ik pas welk een waarde er in de sijnbaar zoo eenvoudige voorwerpen schuilt; als ik weer in Indië terug kom, zal ik beter uit mijn oogen kijken” — of: „aan dit werk kunnen wij Nederlanders toch nog menig lesje nemen!” Ongetwijfeld zullen ook in Tiel dergelijke ondervindingen worden opgedaan, en dan kunnen de zes, onder goede zorgen, daarheen gezonden kisten zeker haar nut doen.

Java's Opheffing.

Van het Indisch Genootschap ontvingen wij de aankondiging, dat Mr. C. TH. VAN DEVENTER op Dinsdag 1 November a. s. des avonds ten 8 ure in het lokaal van het Genootschap v.

Galensstraat 14, in Den Haag, als onderwerp van behandeling zal inleiden „Java's Opheffing.”

Ter ommezijde van den aankondigingsbrief, als toelichting, of beter gezegd, als stellingen van den inleider lezen wij het volgende:

„Van de maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling van Ned.-Indië, door den Minister van Koloniën voorgesteld bij het wetsontwerp tot wijziging en verhooging der indische begrooting voor 1905, kan, hoe voortreffelijk zij ook in menig opzicht zijn, niet méér verwacht worden, dan dat zij de inlandse bevolking in de streken, waar die maatregelen worden genomen, voor verdere inzinking zullen behoeden.

Tot Java's opheffing zullen die maatregelen niet kunnen leiden.

Deze zal slechts dan met grond kunnen worden verwacht, indien niet alleen in de richting door den Minister aangegeven, met grooter voortvarendeheid wordt te werk gegaan, maar vooral indien daarmede, door volksopleiding en door vermindering van overmatigen belastingdruk, op een duurzame verhoging van het peil der intellectuele ontwikkeling en der stoffelijke welvaart wordt aangestuurd.

De aldus onmisbare factoren voor Java's opheffing vereischen eene dadelijke vermeerdering van de jaarlijksche uitgaven, die uit de tegenwoordige middelen van Indië niet te vinden is.

Daarom behoort de, in de gegeven omstandigheden, allerminst te billijken „rentepost”, ad 3.8 miljoen gulden 's jaars, door Nederland te worden geschrapt.

Met behulp van het, dienstgevolge voor Indië vrij komend bedrag, kan het onderwijs voor Inlanders op Java naar behooren ingricht en de belastingdruk niet onbelangrijk verlicht worden.”

In een der dagbladen vonden wij, bij de aankondiging van deze voordracht, de zeer juiste opmerking, dat thans, terwijl de buitengewone maatregelen in het belang van O-Indië in de Tweede Kamer aan de orde zijn, het Indisch-Genootschap voor zijne vergadering geen beter onderwerp had kunnen kiezen. De Koloniale Raad toch zal hier, hoewel hij nog niet officieel bestaat, aan de Volksvertegenwoordiging advies uitbrengen en het Indische Genootschap toont, dat het, zeer terecht, ongevoelig voor de kwade kans om „voórparlement” te worden genoemd, gestand doet aan hetgeen 't bij het onlangs gevierde vijftig jarige feest heeft aangekondigd.

Het Koloniaal Weekblad kan wel niet anders, dan zeer ingenomen zijn met hetgeen als den hoofdinhoud van het door Mr. v. Deventer te houden betoog is aangekondigd, omdat dit, wat de strekking betreft, geheel overeenkomt met hetgeen in onze hoofdartikelen: *De Indische begrooting voor 1905 en Naar aanleiding der Millioenenrede* in de nummers 28 en 30, van 22 Sept. en 6 October werd betoogd.

Men zou kunnen aanvoeren, dat wij, in hetgeen wij schreven, niet zoo welwillend gestemd waren tegenover den Minister van Koloniën, als de heer v. D. dit verklaart te zijn, doch ook wij hebben de goede bedoelingen van dien Minister met dankbaarheid erkend en op onze lezers heeft

het den indruk moeten maken, dat wij het ontoereikende der voorgestelde maatregelen niet zoeken op het Haagsche-plein, maar in 't Voorhout en 't Binnenhof, waar de Ministeriën van Financiën en Binnenlandsche Zaken zijn gezeteld.

Hoogst voorzichtig is trouwens ook de heer v. D., bij zijne appreciatie van hetgeen (in het belang der economische ontwikkeling van Ned.-Indië) werd voorgesteld, wanneer hij zegt: dat daarvan niet meer kan verwacht worden, dan dat zij „de inlandse bevolking in die streken waar die maatregelen (*) zullen worden genomen, voor verdere inzinking zullen behoeden.”

Verplichte afwezigheid zal ons misschien belletten tot het gehoor van onzen geachten medestander te behooren, maar wij zijn er zoo zeker van, dat hij in sierlijke taal en goede bewijsgronden aanvoerende, zijn gehoor zal boeien — ook al zal het hem moeielijk zijn iets aan te voeren, wat niet reeds door hem zelf en door anderen werd gezegd en geschreven — dat wij een ieder, die daartoe de gelegenheid heeft, aansporen om de bespreking te gaan bijwonen en zijne aandacht te schenken aan datgene, wat op dit oogenblik, — wij herhalen, wat wij vroeger reeds hebben betoogd — voor Nederland de belangrijkste sociaal-economische kwestie is.

Wij hopen dan ook, dat het debat belangrijk zal worden, doordat ook tegenstanders zich doen hooren en wanneer dan duidelijk wordt aangeetoond, dat halfwerk geldverknooien is en dat krachtiger optreden dringend noodzakelijk moet worden geacht, dan zal het slotvoorstel van den inleider zeker instemming vinden. Moge dan ook de vraag aan de orde komen: of de onafwijsbare plicht voor Nederland — niet alleen uit een humanitair, maar ook uit een staatkundig oogpunt, uit eigenbelang dus — om op voldoende ruime schaal O. Indië te hulp te komen, geacht kan worden boven 's lands eigen krachten te gaan.

Gelukkig telt het Indisch-Genootschap onder zijne leden, ook in dit opzicht tot oordeelen bevoegden, terwijl daarbij te verwachten is, dat evenzeer, buiten den kring van het Genootschap, in de aangekondigde voordracht veel belangstelling zal worden gesteld.

**

Het bovenstaande was reeds geschreven, toen wij in het bezit kwamen van de *Voorloopige Verslagen* der Tweede Kamer over de O-Indische begrooting voor 1905 met hare bijlagen, en over de door den Minister van Koloniën voorgestelde „wijziging der begrooting van uitgaven (van Nederlandsch-Oost-Indië voor het dienstjaar 1905, ten behoeve van maatregelen in het belang van de economische ontwikkeling van Ned.-Indië) Wij hebben het voornemen deze beide stuk-

(*) Hier cursiveeren wij.

dan zal hij den overgang van klimaat niet zoo erg voelen. Indische kinderen zijn dikwijls erg teer — Zoo ging de brief op gemeedelijken toon voort, — en viel zeer in den smaak van Mevr. Watson.

„De jongen zal er best behandeld worden — dit is een brief van een vrouw met een goed hart,” zeide zij, toen zij het document aan mevrouw Vereker teruggaf.

„Nu zullen er nog heel wat kleinigheden te bespreken en te regelen zijn, en gij moet met deze mail alle bijzonderheden omtrent zijn aankomst aan zijne tante schrijven. Ik heb 't vandaag erg druk en dus geen ogenblikje voor u over, kom morgen maar eens bij mij.”

„Morgen is het Zondag,” zeide Una.

„Ja, en dat is altijd een drukke dag voor ons, maar tegen theetijd ben ik vrij. Wilt ge 's middags in de zendingkerk den dienst komen bijwonen, breng Paul mee, dan drinken wij samen hier thee.”

Una vond dit plan goed. In de gegeven omstandigheden mocht zij mevrouw Watson niet beleedigen door te weigeren naar de zendingkerk te gaan; een middagdienst kon zij wel eens bijwonen, die was ook niet zoo lang om Paul te vermoeden en lastig te maken.

„Ja, ik zal komen,” zeide zij schijnbaar onverschillig. Zij wilde vooral niet toonen, dat het haar streefde bij de zendingsvrouw op de thee gevraagd te worden — zij, de weduwe van een bestuursambtenaar.

Den volgenden dag moest baboe den jongen vroeg uit zijn middagdutje wekken en hem een schoon pak aantrekken.

„Je moet mee naar de *gerjäh* (kerk),” vertelde deze hem vroolijk, terwijl hij, nog slaprig, zich tegen het opstaan verzette en zijn voeten onder zijn lichaam vouwde, toen de vrouw hem zijn schoenen aan wilde doen, — en daar zult ge leeren gelooven in je eigen goden, die ge tot nu toe verwaarloosd hebt. Het beste is om geen der goden, van welk geloof ook, te beleedigen; daarom bid ik altijd op het graf van den Mahomedaanschen heilige langs den weg, als ik een offerande ga brengen naar den Hindoe-tempel, want de goden zijn oppermachtig, de geheele wereld over.” Zoo babbelde zij voort, totdat het kind klaar-wakker en de aankleederij afgeloopen was.

Hij volgde zijn moeder, wier breede rug zich baan brak tusschen een rij van nette, christen-inlanders, — de mannen aan de eene en de vrouwen aan de andere zijde — onder het gedreun van een blazend harmonium, dat door mevrouw Watson bespeeld werd; eerst toen zij goed en wel in de bank gezeten waren, bemerkte mevrouw Vereker, dat Paul zijn matrozenhoed nog op zijn hoofd had. Zij greep dien en trok hem zoo hard af, dat het elastiekje zijn kin striemde; een luidruchtige stoornis werd bij den aanvang gesmoord door het binnenkomen van den heer Watson, die er in zijn toga nog grooter en deftiger uitzag dan anders en dadelijk den dienst in het hindostansche begon.

Toen zat Paul heel stil en keek met verbazing en nieuwsgierigheid naar den *padre-sahib* (zendeling), zijn best doende om te vatten wat deze voorlas, ofschoon hij slechts weinig begreep van de woorden, die de zending zoo welluidend uitsprak. De geelkoperen lezenaar boeide hem meer — een grooten vogel voorstellend met vooruitstekende bek en uitgespreide vleugels. Dit was zeker *Garoesia*, de goede god, die, zoolook de baboe hem verteld had, de heerscher was over de vogels. Hij had reeds dikwijls garoed's gezien in de kleine koperwinkels bij het fort, waar de godenbeelden bij honderdtallen werden verkocht. Hij bekeek het beschilderde venster, dat een aanbidding der Wijzen uit het Oosten voorstelde, en zijn gezicht begon te stralen. Daar zag hij pelgrims op dezelfde manier gekleed, als hij ze meermaals aan den rivierover had gezien, en blijkbaar deden zij hun gebed en brachten offeranden aan Krishna, het heilige kind, waarvan de baba-je en zijn overgrootmoeder hem dikwijls verteld hadden — maar Paul kende dezen god nog beter in de gedaante van een jongen man fluit spelend of een bal van boter in de hand houdend. De moeder en vader van Krishna stonden ook op de schildery en nog meer anderen, die hij op zoo grooten afstand niet kon onderscheiden, ook zag hij den kop van een heilige koe, doch was teleurgesteld, dat hij zijn geliefkoosde „*Ganesh-je*” nergens ontdekte. Hij hield veel van den olifant-god, met zijn bolronde buik en vriendelijk uiterlijk, en zou nooit nalaten hem een hartelijken welkomsgroet toe te fluisteren zoodra hij ergens het aangezicht met den tot vroolijkheid opwek-

ken met onze lezers, ook in hunne onderdeelen na te gaan, doch kunnen niet nalaten reeds nu eenige indrukken neer te schrijven, die ze op ons hebben gemaakt.

Het is in den regel zeer moeilijk om uit hetgeen door sommigen, anderen, velen of enkelen leden, soms zelfs door één lid werd gezegd, de stemming op te maken van de meerderheid der Kamer, tegenover een ingediend wetsontwerp. Slechts enkele gevallen van eenstemmigheid of van groot enthousiasme ten opzichte van het voorgestelde, maken op dien regel eene uitzondering.

In de eerste verte is daarvan echter in dit geval geen sprake en wanneer wij alles, wat wij in de voorloopige verslagen lezen, samenvatten en overwegen, dan blijkt daaruit eerder teleurstelling dan opgewektheid en is het slechts noode, dat men tot de overtuiging komt, dat er toch wel iets voor Oost-Indië zal moeten worden gedaan. Vooral het denkbeeld, dat er tegenover Oost-Indië iets zou bestaan dat gelijkt op eene «Eereschuld», is voor een groot deel onzer kamerleden een onmogelijk begrip en zij beweren stout-weg, dat dit dan ook, bij herhaling, opafdoende wijze is weerlegd geworden. Uit hetgeen de Minister schrijft tot toelichting zijner voorstellen ontstaat het vermoeden, dat ook hij behoort tot hen, die van meening zijn, dat Nederland, door het verleden tot eereplicht heeft, om zijne, economisch achteruitgaande, bezittingen in Oost-Indië financieel te steunen en men wensch van hem eene verklaring, dat dit niet het geval is. Sommige leden hebben zelfs gezegd hunne stem *vóór* of *tegen* de aan Indië te verleene hulp aan het al of niet afleggen van die verklaring te willen verbinden.

Als een gevolg van den weinigen lust om doortastende maatregelen tot redding te beproeven, is ook de door den Minister gebruikte uitdrukking «*inzinking*» van Java, voor vele leden eene grief en zooals wij dit wel verwacht hebben, wordt munt geslagen uit de redevoeringen van den afgetreden Gouverneur-Generaal en van den Vice-president van den Raad van Indië, Mr. Lagerwey om te bevoegen, dat het lang niet zoo erg is als vele niet-verantwoordelijke schrijvers het wel willen voorstellen.

Wél vond die uitdrukking «niet-verantwoordelijke schrijvers» in het Voorloopig Verslag eene andere plaats, maar ze bracht ons zoozeer terug, tot den tijd van de «Heeren Staten die het maar weten moesten» dat wij ze, ook in verband met de a.s. dinsdag in het Indisch-Genootschap te houden besprekingen, niet onopgemerkt willen laten. Heeft dan niet ieder schrijver of spreker, die in het openbaar de belangen van den Staat behandelt, de verantwoordelijkheid van den Staatsburger?

Vóór den aanleg en de verbetering van de irrigatiewerken vonden wij in de verslagen eene sterke strooming. Evenals het ons was opgevallen, had het ook in de sectiën der Kamer de aandacht getrokken, dat voor het aanleggen van irrigatiewerken van kleinen omvang slechts f 400,000 was uitgetrokken, omdat er geen projecten genoeg gereed waren, terwijl toch juist van die kleine werken zooveel dadelijk voordeel kon worden verwacht. Men sloeg echter geen geloof aan dat ontbreken van projecten, maar drong er bij den Minister op aan, het uitgetrokken bedrag te verhoozen.

Men betreunde, dat het plan tot den aanleg van vergaarcommen ten behoeve van de Bendjawan—Djerostreek nog steeds in overweging of voorbereiding is.

Enkele leden drongen nader aan op vaststelling van een algemeen irrigatieplan op Java en op verdeling van het eiland in de noodige irrigatie-afdeelingen en . . . slechts één enkel lid betoogde, dat spoedige totstandkoming der reorganisatie van den Waterstaat (vermeerdering van het getal ingenieurs) waarvan de wenschelijkheid door den Minister niet is ontkend, *dringend noodig* is!

Wij wenschen aan dit eene lid succes met zijn pogen, wanneer hij bij het verder behandelen der begrooting zijne opmerking in een voorstel zal omzetten.

Van verschillende zijden, werd er op gewezen, dat het gekenmerkt streven van den laatsten

tijd om ook in de Buitenbezittingen, waar zulks mogelijk is, rechtstreeks bestuur in te voeren, tot veel uitgaven aanleiding zal geven, die het goede wat men doen wil, ten deele onmogelijk zullen maken.

Waar Nederland, dat zelf niet rijk is, den plicht heeft om Indië financieel te steunen, werd gewezen op de mogelijkheid om op de bestaande uitgaven voor Europeesch bestuur aanzienlijk te bezuinigen, door het vervangen van Europeesche ambtenaren door Inlanders; als door het verminderen van veel te hooge traktementen en pensioenen.

Ook over den besten vorm, waarin de aan O.-Indië te geven steun dient te worden verleend, waren de gevoelens blijkbaar zeer verdeeld en al zij het slechts door «enkele leden» ook de stelling, die de heer van Deventer in het Indisch-Genootschap zal verdedigen, het overnemen door Nederland van de uitgaven voor rente en aflossing der leeningen van 1883 en 1898, vond hare voorstanders.

Wij kunnen ons overzicht niet beter besluiten, dan door woordelijk te herhalen, wat ter zake in het Voorloopig Verslag (bl. 4) staat opgeteekend:

«Het denkbeeld om de kosten van beide leeningen voor rekening van Nederland te brengen vond steun bij sommige leden, die den Minister erkentelijk waren voor het naar hun inzien, in de richting van de bekende motie-van KOL (13 Maart 1903) liggende voorstel, maar die toch meenden, dat de door den Minister toegezegde steun onvoldoende is en dat de Regeering bij haar voorstel te veel aan de belangen van de Nederlandsche schatkist en te weinig aan de behoeften van Indië heeft gedacht. Zij oordeelden, dat Nederland de middelen moet weten te vinden om te verschaffen wat Indië noodig heeft waartegen werd opgemerkt, dat Nederland toch niet meer kan geven dan het missen kan. Onder hen, die de kosten van beide leeningen voor rekening van Nederland wilden nemen, waren er, die verklaarden dat zij zich wel bezwaard vonden eene zoo hooge bijdrage te verleenen, nu in Nederland zelf nog zoo groote uitgaven noodig zijn voor sociale hervormingen, maar dat zij toch bereid waren daartoe over te gaan, mits de Indische middelen niet zouden worden gebruikt voor het voeren eener imperialistische politiek en eene gepaste zuinigheid zou worden in acht genomen in het Indisch beheer, vooral wat betreft de militaire uitgaven, die thans 38 pct van alle uitgaven beloopten.»

Week-Overzicht.

Met bekwaam spoed hebben de afdelingen der Tweede Kamer de indische begrooting onderzocht en hare meeningen daaromtrent wereldkundig gemaakt.

Daar het verslag zich niet leent om zoo maar in 'n paar trekjes te worden behandeld en weergegeven, wenschen we ons in dit overzicht tot de bovenstaande mededeeling te bepalen.

Ook het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer op de afdeling Buitenlandsche Zaken der Staatsbegrooting voor 1905 is verschenen. Leuk was daarin de vraag, naar aanleiding van 's ministers mededeeling, dat de tentoonstellingen te Osaka, St. Louis, waar Nederland en zijne koloniën zoo schitterend vertegenwoordigd zijn, en Luik zijne aandacht en werkzaamheid vergden: «Och kom? hoe bedoelt U dat?»

Overigens werd op koloniaal gebied, den minister o.a. gevraagd, of hem iets bekend was van mishandelingen, die naar men zegt, nederlandsch-indische pelgrims op hun bedevaart naar Mekka ook dit jaar weder hadden te ondergaan. Zoolang de Porte zelve den sjerif van Mekka, die met de bandieten langs den karavaanweg Djeddah—Mekka heult, zoo weinig aandurft, dat ze ten pleziere van hem en zijne diefjesmaats afziet van een spoorwegverbinding tusschen laatstgenoemde plaatsen, zal 'n Mekka tocht zonder hinderenissen voor onze indische pelgrims wel tot de illusien moeten worden gerekend.

Voorts verwachtte men, dat de minister langs diplomatische weg zal optreden, om den heer Godden te bewegen, de ontginning der fosfaatmijnen op Curaçao, waartoe hem concessie is verleend, eindelijk weer eer ter hand te nemen.

Dan wenschte men, dat de nederlandsche regeering overleg zou plegen met de fransche, ten einde gezamenlijk na te gaan, of er niet wat aan te doen zou wezen, om aansluiting met de amerikaansche kabels te verkrijgen langs een kor-

teren weg dan over Celebes. Voor den korteren weg zouden de Filippijnsche eilanden aangewezen zijn, waar het niet dat de «Eastern Extension Telegraph Co.» het monopolie heeft van het landen harer kabels op de kusten van bedoelden archipel.

Verder wilde men weten, hoe het toch zat met de uitzending van nederlandsche en nederlandsch-indische ingenieurs voor den aanleg van irrigatie-werken in Siam. Gevoerd werd dat dit ten nadeele zou strekken van den Nederlandsch-Indischen waterstaatsdienst, waarbij men aan tal van bekwame ingenieurs behoefte heeft.

Iulichtingen werden verzocht betreffende de mildere bepalingen, welke naar de minister mededeelde van de russische regeering verkregen zijn op het stuk van den invoer van Java-thee in Rusland.

Enkele leden hoopten, naar aanleiding van de bevordering van den afzet van Nederlandsche koloniale uitvoer-artikelen door eene circulaire aan de nederlandsche consulaire ambtenaren, dat op dezen weg van bevordering der indische belangen zal worden voortgegaan.

Onze consulaire vertegenwoordiger, tevens minister-resident te Teheran, Knobel is, blijkens zijne schriftelijke uitslatingen, blijkbaar niet de man, om ook in het belang van den nederlandschen handel, in Perzië dien weg uit te sturen. Gevraagd werd, of het maar niet beter was den heer Knobel te Teheran te vervangen of den post te Teheran op te heffen, indien deze werkelijk zoo weinig belangrijk is, als hij het voorstelt, in tegenstelling met den heer Hotz, schrijver van een artikel over «Perzië met betrekking tot Nederland», in het September-nummer van de *Economist*, waarop nu onlangs in het Octobernummer van dit tijdschrift een vervolg is verschenen.

Ten slotte werd nog gevraagd naar de reden van de voorkeur aan indische ambtenaren verleend voor den consulaire post te Djeddah.

Den 1en November a. s. zal de heer, Mr. C. Th. van Deventer in een vergadering van het Indisch Genootschap het onderwerp: «Java's opheffing» inleiden, in verband met de, bij de indische begrooting van regeeringswege gedane voorstellen en hetgeen volgens den inleider, bovendien zal vereischt worden, om niet enkel de indische bevolking voor verdere inzinking te behoeden, maar ook voor Java's opheffing metterdaad werkzaam te zijn.

'n Ribbenstootje! Moge het succes niet uitblijven, wenscht men, maar de hoop? . . .

De «Vereniging ter beoefening van de krijgswetenschap» heeft voor de voordrachten gedurende het winterseizoen nu ook weer 'n aantal indische onderwerpen op het repertoire: «De zemaacht in Nederlandsch-Indië, benevens een en ander omtrent haar samenwerking met de landmacht aldaar; de humaniteit in den strijd tegen minder beschaaft volken; de strategie in Nederlandsch-Indië (een vervolg); wat leert de oorlog in Zuid-Afrika aan het indische leger; en over de opleiding tot officier van het leger in Nederlandsch-Oost-Indië.

Het aantal leden der Vereeniging bedroeg 1 October 11. 1930, waarvan 1273 in Nederland en 657 in Indië, tegen 2005 op 1 October 1903, waarvan 1307 in Nederland en 698 Indië.

Den 22en dezer hield de heer A. J. N. Engelenberg voor de leden van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam in Artis eene lezing, waarvan het onderwerp in hoofdzaak verband hield met dat van zijne jongste voordracht in het Indisch Genootschap. De aardrijkskundige beschrijving en de ethnographie van Midden-Celebes traden evenwel bij deze lezing meer op den voorgrond.

Hoogst naïef toch, die *Novoe Wremya*, waar ze meent, dat we er maar zoo dadelijk in zouden toestemmen, om een eilandje, een haven of wat ook als steunpunt voor de russische vloot in den Indischen Oceaan zouden willen verkoopen aan Rusland.

Het balletje, dat het russische blad opwerpt, geeft echter te denken, in verband met het optreden der russische Oostzee-vloot in de Noord-Zee. 't Zal misschien wel noodig wezen, om goeden uitkijk te houden, ten einde niet, bij verrassing, dus zonder dat we er iets tegen zullen hebben kunnen doen, te staan voor 'n feit, accomplie, dat ons in 'n moeilijk parket zou kunnen brengen.

Uit de pers. Emigratie of verplaatsing. *Nieuwe Rott.* Cour. van 20 dezer. Katoenteelt op Sint Eustatius id. van 22 dezer. Van Daalen's moed, beleid en trouw. *Alg. Hbl.* van 22 dezer. Bestuursambtenaren en inspecteurs in Indië. id. van 24 dezer. De moord op hollandsche priesters in Duitsch Nieuw-Guinea. *Tijd* van 22 dezer.

In het eerste, hiervoren aangehaalde artikel bepleit de *Nieuwe Rott.* het nalaten van de, door den minister van koloniën voor 1906 in het vooruitzicht gestelde eerste profnemings in de Lampongsche districten met de vestiging van javaanse kolonies in de buitenbezittingen, zoolang men nog aan het profnemen is met de verplaatsing van

javaanse gezinnen op Java zelf, waarvoor op de ingediende begrooting een bedrag van f 158.683 wordt gevraagd, strekkende om 530 gezinnen uit Kedoe over te brengen naar Banjoewangi. Het blad schrijft dan:

«De minister beveelt dan ook deze «eerste proef» van verplaatsing op 's lands kosten eindelijk aan als eene school in het emigreeren.» Door eerste eene emigratie op Java zelf te beproeven.» — schrijft hij — «ontstaat de gelegenheid om enige ervaring te verkrijgen nopens tal van details van het vraagstuk, zooals de lust tot emigreeren, de voorwaarden waaronder de verhuizing dient te geschieden enz.»

Welnu, zouden wij zeggen, zoolang kweekelingen op de oefenscholen gaan, pleegt men hun het zelfstandig onderricht niet toe te vertrouwen. Met andere woorden: zoo lang men bezig is het verplaatsen te bestudeeren, moet men met de emigratie niet beginnen.

De wenschelijkheid van kolonisatie der buitenbezittingen door Javanen staat boven twiifel; maar, terugkeerende tot den gedachtengang, door de nota van den directeur der B. O. W. gewekt, zien wij in het stroeven van enkele volkeplantingen eene bijna belachelijke onevenredigheid tusschen doel en middel. Het is niet mogelijk, onder de tegenwoordige financiële omstandigheden, aan het spannen van een spoorwegnet over zuidelijk Sumatra te beginnen; maar even onmogelijk is het, om de opening van dit grootte eiland voor de beschaving en zijne economische ontwikkeling open voor te stellen zonder spoorwegen. Eenmaal zal het daarvoor moeten komen.

De minister van koloniën heeft in de Memorie van Toelichting tot de Indische begrooting zijne overtuiging uitgesproken, dat de door hem met den nieuwen gouverneur-generaal beraamde maatregelen tot bezuiniging, ter vermeerdering van inkomsten en tot opheffing der inlandse bevolking uit haar oogblikkelijken tegenspoel zullen leiden tot het zoo noodzakelijke, vaste en bestendige evenwicht tusschen de ontvangsten en uitgaven». Is dat evenwicht eenmaal bereikt, dan zal er over het maken van een oostginnings-spoorweg op Sumatra ernstig gedacht moeten worden. Dat deze een werktuig is, om emigratie mogelijk te maken, waarbij alle «profnemingen» en «leerscholen» in 't zinken, zal toch wel niemand ontkennen.

En intusschen is er alleen aan den uitersten Oosthoek van Java, in Banjoewangie, voor 300,000 menschen uit door overbevolking geprangde midden-Java plaats!

Aan een particuliere correspondentie van Sint Eustatius aan de *Nieuwe Rott.* ontleenen we het volgende:

«De aanhouder wint», zegt het spreekwoord. Ook de katoenteelt? Als dat zoo was, zou ik je wel elke week over de katoen willen schrijven; van veldjes met Egyptische katoen en van een lang vezelige Upland-variteit; maar meest van de Sea-Island, die door ondernemende blanken zwarte werkers, 't zij voor proef, 't zij in grotere hoeveelheden, gepland wordt.

Waarom dralen ze zoo in Holland, waarom komt geen jongmensch uit Wageningen aangeseld, koopt, haardt, krijgt een stuk land en plant katoen?

«Met passen en meten, wordt de tijd versleten» — op de Engelsche eilanden, pasten ze kort en maten 'n lang, maar plantten ze honderden akkers vol en elke akker geeft minstens £ 5 zuivere winst.

Jongse mannen, huisvaders gaan naar Bermuda, naar dok; vrouwen en kinderen bedelen om werk. Je hoort my dan Mussa,» geeft me werk om brood te koken en dan knikken ze op oude slavenmanier, op hun knieën door.

Op de Engelsche eilanden handen te kort, — en de werk te kort. Maar niet lang meer. Want, weet je, wat gebeuren zal? De yams en bataten van de markt verdwijnen, zullen plaats maken voor de katoen. En dan zal katoen van het Hollandsche eiland, door Engelsche handelingen opgekoekt en op Engelsche markt gebracht worden, ter wijl wij toch in Nederland een Twente hebben.»

De van Dag tot Dag-schrijver van het *Hbl.* merkte in nummer van den 22en dezer o.a. het volgende op:

«Wij hebben met hartelijke instemming eenigen tijd leden der Koninklijk besluit gelezen, waarbij overste Daalen bevorderd werd tot commandeur van de Militaire Willemsorde.

Wanneer ons vaderland zijn eer en bestaan ooit verdedigen had, zou geheel het volk — ook de felste militairist — de handen strekken naar mannen als deze kloeken krijgsman, deen voortreffelijken aanvoerder.

Hoe zouden wij ooit eindeloozen strijd in Sumatra en buitenbezittingen vermijden, indien wij niet krijgsoverwinnaar doorzettende geestkracht hadden als hij, wiens beslist flink optreden oneindig menscheieverder is dan zeer geoorlogvoeren onder een slappen aanvoerder.

Men is ontvreden over den langen Afjeh-oorlog — maar als de kloeke officieren optreden, die zulk zulk langen oorlog beëindigen of voorkomen, klaagt men over de menschenlevens, welke besliste en krachtige onderwerpen van den vijand kost.

En dat doet men, ofschoon thans ieder weet wat de tastend optreden in Sumatra ten laatste tot stand bracht. En nu gaat Van Daalen tijdelijk naar Borneo, —

andere dan droomen waren geweest.

Hij liet zich maar herhaaldelijk kussen en eerst toen hij in het rijtuig gedruwd was en de trein zich in beweging zette, werd hij zich zijn toestand bewust: dat hij van zijn moeder en zijn tehuis wegging, en het gemakkelijke, lichte leven achter zich liet — en plotseling beving hem een groote angst voor de toekomst. Hij gaf een gil, als een een angst dier en vloog naar het raampje, zijn oogen stonden vol tranen en zijn hart kromp ineen van angst. Maar mevrouw Watson hield hem stevig vast; hij zag de lichten van het station nog even door een tranenfloer heen en een glimpje van het gelaat zijner dikke grootmoeder, die opgezet was van het huilen, terwijl haar rood-fluweelen sjaal scheef was getrokken; hij hoorde nog slechts een verveerd geluid van inlandse stemmen, terwijl hij zich in de vriendelijk toegestoken armen van mevrouw Watson wroog om daar zijn leed en spijt uit te huilen.

De trein reed sneller, de zondelingsvrouw trachtte het kind liefkoosend tot bedaren te brengen, door hem allerlei prettigs van de reis en de toekomst te vertellen; de heiliger ratelend geluid der wielen aankondigde, dat zij op de ijzeren brug de heilige rivier overgingen, keek hij met angst betraand gezichtje uit het raam over het stille, donkere water. De flikkerende lichten van het fort trokken op hem aandacht; en hij herinnerde zich den dag van de ijzerbranding zijner overgrootmoeder, toen hij belangstellend de baboe gekoken had naar den blauwen rook, die opsteeg uit de hooge, roode muren en aankondigde, dat de asch van Bibi-Jahans weldra in de heilige rivier zou wegdrijven.

Beneden aan het fort zag Paul een rij kleine lampjes schijnen, welke hij een stilzwijgend vaarwel toewijde, want hij wist, dat zij het heiligdom van den aap-god waren lichten en dat dicht daarbij de Baba-jeë zou gezeten zijn die het schijnsel van den trein voorbij zou zien glijden. O, zou hij wel ooit, ooit meer terugkomen? De Baboe had hem gezegd, dat, zoo de goden hem eens noodig mochten hebben, hij gehoorzamen moest, maar — Engeland was zoo erg ver weg en wie kan zeggen, wat er in de toekomst gebeuren zal?

(Wordt vervolgd)

kenden slurf zag. Het speet hem, dat zijn vriend hier vergeten was en hij besloot den heer Watson te vragen, om vooral den goeden Ganesje te denken en diens beeld op het altaar te plaatsen, nu dat niet op de schilderij stond.

Langzamerhand vermorden Paul de eentonige stem van den zending en de langzame dreun van het gezang, terwijl de sterke geur van kapperolie, die de lucht vervulde, hem in slaap deed vallen. Toen de dienst ten einde was, gaf hij een luide gil, omdat zijn moeder hem onzacht overind trok.

Buiten de kerk kwam mevrouw Watson bij hen en gingen zij gezamenlijk naar de zondelings-woning, waar zij zich genootiglijk te goed deden aan eigengemaakte boterhammetjes en beschuitjes met klappessengelei, en thee met versche geitenmelk.

«En nu, wat Paul's kleeren aangaat», begon mevrouw Watson, nadat ook andere dingen betreffende het naderend vertrek besproken waren, «hij zal wat dikker goed noodig hebben voor de laatste tien dagen van de reis, want, ofschoon 't in dat jaargetijde niet koud is, zal 't toch een groote overgang zijn van den Indischen Oceaan en de Roode Zee. En het kan ook slecht weer zijn, als wij aankomen, dat kan men nooit weten. Als je eens 't een en ander door de zending voor hem liet maken? Onze meisjes kunnen al zoo aardig werken!»

Dit voorstel wierp Una ver van zich. «Kleeren van inlandsch maaksel, als hij naar Engeland gaat!» riep zij uit. «O, neen — alles moet engelsch zijn en van het allerbeste. Ik zal naar Calcutta schrijven om prijscouranten met platen en stalen, dan kan ik uitkiezen. Mijn moeder heeft daar een neef, — die zal zorgen, dat alles, wat ik krijg, goed en mooi is.»

«Maar u zult hem toch zijn andere goed door laten dragen tot Bombay en gedurende het warme deel van de reis?» vroeg mevrouw Watson.

«O, ja, dat kan hij doen en dan kunt u het weggevoeren — want voor Engeland moet hij engelsche kleeren hebben.»

«Zooals u wensch», zeide mevrouw Watson beleefd, maar inwendig rilde zij in 't vooruitzicht.

«Nu moet ik naar huis, om al die brieven te schrijven», zeide mevrouw Vereker eindelijk, langzaam opstaande en Paul roepende, die door het erf naar de bijgebouwen was geloopt, waar hij in een kring van bedienden de algemeene bewondering opwekte.

Kunstsalon

W. H. Idzerda

31 Laan van Meerdervoort 31

DEN HAAG

Tentoonstelling Fotografieën

dagelijks geopend van 10—4 uur

Portretten

uitsluitend uitgevoerd in onveranderlijken

kool- en gomdruk

«Ik vrees, dat zij 't arme kind afschuwelijk zal toetakelen», zeide mevrouw Watson tot haar man, toen moeder en zoon vertrokken waren; en drie weken later, toen zij werd uitgenoodigd om Paul's uitzet te komen zien, vervulde haar die aanblik met nog meer schrik, dan zij reeds voorzien had.

Mevrouw Vereker had fluweelen pakjes in verschillende kleuren voor hem aangeschaft, met bijpassende petjes en groote, geplooidde kragen van borduursel; hij kreeg verlatte schoenen met elastieke zijstakken, witgestikt en versierd met rijen paarl-knoopjes; een heele voorraad gemberkleurige handschoenen waren ook ingekocht en de sokken, die slechts halverwege zijn bruine beentjes kwamen, waren van allerlei kleur en patroon. Mevrouw Jahans drukte mevrouw Watson op het hart, dat zijn haar vooral goed met coccolie bevochtigd en dan als een tunnel op de kruin van zijn hoofd gerold moest worden.

«En dit moet hij bij zich hebben, als hij aan wal stapt», vervolgde de bezorgde grootmoeder, een groote paraplu, met glazen bal als handvat, voor den dag halende, «want 't regent daar in dat land al te erg. En Una zou nooit om een overjas gedacht hebben; maar kijk eens wat een pracht

ADVERTENTIËN.

Voor elke afwijking van den normalen haargroei wende men zich om **kosteloos advies** tot den Hofkapper

Justman Jacob
Korte Poten 40, 's-Gravenhage.

Een administratief goed onderlegd persoon, biedt zich aan voor eene hem passende betrekking in fabriek of landelijke onderneming in Ned. Oost- of West-Indië. Gezond gestel. Zelfstandige werkkraft. Brieven bureau dezer courant, letter C.

Electro-Medische toestellen

overeenkomstig het systeem van Prof. KORSCHOLT en Dr. VON ALIMONDA. Genezen spoedigst indische kwalen, zenuwziekten, verlamming, enz. enz.

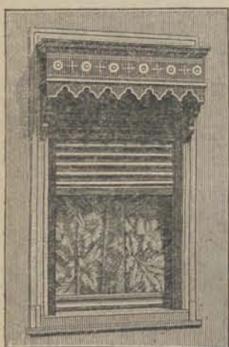
Verkrijgbaar Van Brakelstraat 57.
Massa getuigschriften.

PENSION
Koningsplein 6, 's-Gravenhage.
Gemeubileerde Apartementen te huur met of zonder pension,
per maand, per week of per dag.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

Bankoewang. — Ketella.
Versehe kruiden. — Gandaria assien.

Kopen of verkoopen, huren en verhuren
van HUIZEN, VILLA's, BOUWGRONDEN
FALKENBURG en Co.
Bureaux voor Bouwkunde, Handel en Verzekering.
DENNENWEG 64, — 's-Gravenhage.
Toezending Woninggids gratis.
Registers voor PENSIONS ten Kantore ter inzage.
Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden

HEINEKEN'S
(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.
Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.
Telefoonnummer 2478.
Amsterdam, v. d. Helststraat 1.
Utrecht, Potterstraat 20.
Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

Dr. HÖGYES'
Sanitaire Asbest Zolen,
voor gevoelige voeten.

Ter voorkoming van: **Eeltknobbels, Ontsteking, koude en natte Voeten,** enz. Onmisbaar voor hen, die veel moeten loopen.
Prijs per paar: f 0.40, f 0.60, f 1.20. (Drie kwaliteiten.)
Verkrijgbaar bij de navolgende Schoenhandelaren: J. H. BEKKER, Bezuidenhout 106; H. en M. A. GREVE, Korte Poten 8; D. HESS, Heerenstraat 12 B; A. KOGELS & ZN., Prinsstraat 56; F. KONERT, Zoutmanstraat 74; J. KRUG, Dennenweg 15; Coöp. Winkelvereniging „DE VOLHARDING”, Ged. Burgwal 21; J. P. WASSENAAR, Prins Hendrikstraat 132.

Voor engros: „DE HAAGSCHE LEDERINDUSTRIE”,
RAAMSTRAAT 57 a.
Vraagt Prospectus. Wacht U voor namaak.

Vraagt
de bekende
Saucen en

Uw Leverancier
Groenten, Soepen,
Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, Leiden.

P. Happel Jr.
CUISINIER.
v. Kinsbergenstraat 85d,
DEN HAAG.

Uitzending van Diners.
Koude en warme Schotels.

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN
worden tegen marktprijs ingekocht door
N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heeregracht 9.
Ook aan huis te ontbieden.

TE HUUR:
het geheel nieuw gerestaureerd HUIS, Prins Hendrikplein no. 9.
Te bevragen Jacob van der Doesstraat 56.

Eduard Pelger,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN
Prinsstraat 39,
's-GRAVENHAGE.

's-Gravenhaagsche
Crediet-vereeniging en Depositokas
Den Haag. — Buitenhof 46.
Waarborgkapitaal en Reserve f 400.000.

Directie:
Mr. I. B. VAN BERCKEL — J. L. DIETZ.
Commissiehandel in **Effecten en Coupons.**
Credieten tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaats gelden à **deposito**, in **chèque-rekening**, in de **spaarkas**.

Correspondent van de **Ned. Ind. Es-compto-Maatschappij.** Betaalt hare **Wissels** uit. Fourniert tegen zeer voordelige koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië**.

Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.
Kantoortijd 9—3 uur.

Kinderjuffrouw.

Eene tegen half November uit Oost-Indië komende familie, zoekt voor een dochtertje van 3 jaar, een **beschaafd meisje van opgeruimd humeur**, dat bij wederzijdsche overeenstemming genegen zou zijn over eenige maanden **naar Indië te gaan**.

Reflecteerenden gelieven zich tusschen **half twee en half drie** persoonlijk aan te melden bij Mevrouw N. VAN ZUYLEN-TROMP, 7a Heeregracht, Den Haag.

Pension Büchner.

Laan van Meerdervoort 198,
hoek PERPONCHERSTRAAT,
Den Haag.
Logies te verkrijgen
per maand, per week en per dag.
Volledige Badinrichting in huis.

Zutphen.

Verwijzende naar de mededeeling, voorkomende in **Het Koloniaal Weekblad** van 19 November 1903, vestigt het bestuur der Afd. ZUTPHEN e. o. van „OOST EN WEST” de aandacht op die plaats, als **bijzonder geschikt voor de opvoeding van kinderen**, zoo jongens als meisjes, die met dat doel naar Europa worden gezonden. Goed en goedkoop onderwijs, geschikte gelegenheid tot opname bij families. Desverlangd toezicht door het Afdelingsbestuur, waarvan:

Generaal Th. J. A. VAN ZIJLL DE JONG,
Huize Baank bij Zutphen, Voorzitter;
A. WALLAND,
Rosenhoftaan te Zutphen, Secretaris

Scheveningen.

Pension „HUIS-TER-DUIN”,
SEINPOSTDUIN 54.

Door de hooge ligging in alle vertrekken prachtig uitzicht, zoowel aan de zee- als aan de landzijde. Badkamer en veel ander comfort aanwezig.
Ingericht tot seizoen- en doorlopend verblijf, ook voor hulp- of toezicht behoevenden. **Billijke prijzen.**
Aanbevelingen van HH. Geneeskundigen en Familienvorhanden.

MEDICINALE COGNAC.

2 liter f 3. — of 6 flesschen f 7. —,
12 flesschen f 14. —
Franco door Nederland.
Ruim 200 Families alleen te 's-Gravenhage die deze beroemde Fransche Cognac gebruiken.
Eenig Importeur voor Nederland.
W. F. NOMAN,
Scheveningen.
Hofleverancier van H. M. de Koningin Moeder.

GIDS VOOR

Repatriëerenden,
Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij,
„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”
Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hotels gratis aan de repatriëerenden aangeboden:

- Hôtel des Indes, Batavia.
- Grand Hôtel „Java” „
- Hôtel „Ort” „
- „ Du Pavillon, Samarang.
- „ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
- „ Simpang, Soerabaja.
- Oranje Hôtel, Padang.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

„Arnhem” Levensverzekering-Maatschappij „ARNHEM”.
Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.
Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUUCHT, te 's-Gravenhage.
Inspecteurs: H. N. STAKMAN te 's-Gravenhage; G. O. A. VUNDERINK te Groningen.
P. A. BOONE Jr. te Arnhem; J. P. PUNT te Breda.
Bijkantoor te Batavia, Directeur J. WILDEMAN.

Vereeniging OOST en WEST
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

VRIJDAG 28 October 1904 ('s avonds ten 8 ure)
in het gebouw der
Christelijke Vereeniging voor Jonge Mannen PRINSEGRACHT
VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN
door den Assistent-resident-titulair
A. I. N. ENGELENBERG.

ONDERWERP:
Opmerkingen naar aanleiding van eenige beschouwingen over MIDDEN CELEBES.

DONATEURS en LEDEN der Vereeniging „Oost en West” hebben v r f toegang, zoowel in de zaal als op de galerij.

Huisgenooten van leden betalen voor toegang tot de zaal f 0.25; op galerij f 0.10.
Voor andere niet-leden is het entree f 0.50 voor de zaal en f 0.10 de galerij.

Leerlingen van Onderwijsinrichtingen en leden van Vereenigingen, mits collectief aanmeldende, worden voor half entree-geld toegelaten.

Kaarten zijn te koop en plaatsen kunnen DONDERDAG en VRIJDAG worden besproken van 10—12 en van 2—4 ure aan het gebouw Prinsegracht 4 noemd.

Entree-kaarten kunnen ook op den avond der voordracht worden gekocht.

Cursus in Zendingsgeschiedenis,
te houden door
Jonkvrouwe DE LA BASSECOUR CAAN.

PROSPECTUSSEN en INLICHTINGEN te bekomen:
Amsterdam, Bijbelhuis, Heeregracht 366.
Rotterdam, Zendingshuis, R. Rottekade 57.
Utrecht, Zendingshuis, Janskerkhof.
's-Gravenhage, Boeatan, Plaats 9 en Boekhandel G. J. van Peursem, Zeestraat 40.

In Amsterdam, Rotterdam en Utrecht worden behandeld Afd. I, Molukken; den Haag: Java.

Aanvang van den Cursus: AMSTERDAM Vrijdag 11 Nov. des namiddag half drie, Heeregracht 366.

ROTTERDAM Dinsdag 8 Nov. des avonds half acht, Gebouw „Tot Nieuw van 't Algemeen”, Oppert.

Op beide plaatsen vrijen toegang, daar een bus geplaatst wordt voor giften ten behoeve der Zending, na aftrek der onkosten.

UTRECHT aanvang Zaterdag 5 Nov. half drie, Zendingshuis Janskerkhof.
's-GRAVENHAGE aanvang Donderdag 5 Jan. half drie, Toussaintkade 11a.

KAARTEN f 4.—. FAMILIE KAARTEN f 6.—.

Vereeniging „OOST EN WEST”,
Afdeling Arnhem.

VRIJDAG 4 November 1904 ('s avonds te 8 ure)
in het gebouw der LOGE, Rijnstraat 42.

VOORDRACHT MET LICHTBEELDEN.
Over Land en Volk van Midden-Celebes,
door den Assistent-Resident Titulair A. I. N. ENGELENBERG.

Donateurs en Leden der Vereeniging „Oost en West” hebben vrijen toegang, met hunne huisgenooten en recht van vrije introductie.

Het meest aangenaam werkend **laaxermiddel**, zonder eenige nadeelige invloed op de spijsvertering zijn onze

CASCARA PASTILLES,
per flacon à 30 pastilles f 0.30
» » 100 » f 0.75
Onze versuikerde **STAALPASTILLES** zijn onbederfelijk, daarom het beste middel tegen **Bloedarmoede en de gevolgen daarvan.**
Prijs per flacon à 100 stuks f 0.50
» » 1000 » f 3.30

Vraagt uitsluitend ons merk.
BROCADES & STHEEMAN. — MEPEL.
Eerste Nederlandsche fabriek van Gecomprimeerde Geneesmiddelen.
Te bekomen bij alle Apothekers.

BRANDSTOFFENHANDEL
C. AANDEWIEL.
Hofleverancier van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
KANTOOR:
Sumatrastraat 145, Telefoon 1427. 's-Gravenhage.
FILIAAL:
Badhuisstraat 103, Telefoon 2854, Scheveningen.

INGEZONDEN.

Een bedenkelijk feit.

In het Koloniaal Weekblad van 29 September j.l. komt als eenvoudige mededeling onder „Oost-Indische berichten” het volgende voor:

„Djambi. Na tevergeefs de hulp van den commandant van het bivak te hebben ingeroepen voor het tegengaan van wanordeligheden door europeesche fuseliers op de pasar te Moeara Tebo, en zelf met moord te zijn bedreigd, loste de Controleur A. A. Burgdorffer een revolvershot op een drietal europeesche fuseliers die zijn woning binnendrongen, waardoor een hunner levensgevaarlijk werd gewond; deze is later ook overleden.”

Dit bericht werd den 23en Augustus aan de Javabode gezonden. Wij zijn nu twee maanden verder, en toch heb ik tevergeefs in de Hollandsche bladen gezocht naar nadere bijzonderheden en moet aannemen dat ik niet slecht gezocht heb aangezien ook in deze courant niet meer erover gerept is.

Heeft deze verschrikkelijke gebeurtenis dan misschien plaats gehad slechts in het brein van den correspondent der Javabode?

Wij zouden het zoo gaarne gelooven, indien niet aantekeningen ware dat het verhaal wel eenige grond van waarheid zal hebben.

In ieder geval acht ik het niet alleen wonderlijk, maar hoogstbedenkelijk dat de attentie niet algemeen gevallen is op deze — ik herhaal de woorden — verschrikkelijke gebeurtenis.

Er is onlangs zelfs in de vertegenwoordiging geïnterpelleerd over de afgezaagde Gajovrouwenquastie Humaniteitswille zou in Engeland daaraan de stoot zijn gegeven, en ik wil gaarne aannemen dat ook wel uit dat oogpunt onze bekende afgevaardigde-specialiteit in Indische aangelegenheden een hartig woordje daarover heeft meenen te moeten spreken.

Maar ook om politieke redenen, tegenover de inlandsche bevolking in het algemeen, zou een eventueel onnodig wreed optreden van militairen — die uit den aard der zaak bij den inlander toch al heel laag aangeschreven staan — ten zeerste aftekeuren zijn.

De domste kampongman begrijpt echter dat oorlog geen schriftschieten is op vijandige schrijven, en in 't algemeen zien zij van hun kant er niet zoo erg tegen op een vrouw te doden; ik wijs slechts op het koppensnellen, en op de jongste gebeurtenissen te Singkil en Kota Radja.

Maar nu is er heel iets anders geschied — altijd volgens het bericht, dat bij gebrek aan tegenbericht als basis moet blijven. Eenige Europeesche fuseliers, klaarblijkelijk dronken, hebben wanordeligheden begaan op de pasar te M. Tebo, zij zijn zoo ver gegaan dat eindelijk de besturende ambtenaar met een revolver kogel een eind aan de ellendige geschiedenis heeft moeten maken.

Wij staan dus voor de volgende hartverheffende feiten. Eenige Europeanen — om hun zeg maar „Hollandschap” reeds geschuwd bij den inlander — hebben dronken (tweede reden tot diepe minachting naar den Mohammedaan) op de pasar, en beleedigen daar de pasarvrouwen, ware het slechts door er wanordeligheden te bedrijven. Nu komt er nog bij dat die dronken Hollanders bovendien militair zijn, wat menigmaal met vervalschuwing door niet aan militairen gewende inlandsche bevolking.

Toen riep de Europeaan, dien het Gouvernement inlanders gegeven heeft als hoofd en beschermder, den Controleur, de hulp in van den Europeaan die chef was der dronken soldaten. Dat is zoo de aangevoerde weg, en is gewoonte in Indië waar dergelijke feiten helaas zoo dikwijls voorkomen.

Het doet zich dan ook wel voor, speciaal op plaatsen waar nagenoeg niets te doen valt (in Atjeh nooit) dat de zich — ook — autoriteit — voelende officier zich niets van de zaak wil aantrekken, niet den schijn willede aannemen „de orders van den Controleur” op te volgen (zie Regeeringsreglement over civiel en militair gezag en beden alle verwickeligheden die op het Indisch toneeltje daarover afgespeeld zijn en worden).

Ok deze officier weigerde blijkbaar, waarop de controleur een rasgenoot — mede overheerscher neerschoot! Kan niet een ieder zich even indenken welken onuitwisbaren indruk dit feit gemaakt moet hebben op de inlandsche bevolking?

Ik eindig, want ik borduur — ik hoop het eigenlijk zoo — op een onvast bericht.

Maar ik vlei mij dat het weinige wat ik niet heb kunnen dus in de eerste plaats met het wel en wee van de aan onze zorg toevertrouwde inlanders, tot de bedenken zal brengen, en er stemmen, krachtiger dan de mijne, zullen opgaan om licht te vragen en opbehoering ter zake van de houding van den militairen commandant, die de onmiddellijke oorzaak geweest zoude zijn van deze betreurswaardige gebeurtenis, welke een gevoelige knak moet gegeven hebben aan het dikwijls zoo slecht begrepen maar toch noodzakelijk prestige.

Laten wij helder inzien dat dergelijke feiten dieper schade werpen op ons beleid, en gevaarlijker zijn voor rust en orde, dan vele dingen die in de sociaal druk beredeneerd worden met opgezette borst van zwellenden humaniteitszin.

RANTAU BARAT.

Wij verwijzen den geachten inzender van dit stuk naar de Javabode, waarin het bewuste bericht voorkomt en naar de Javabode, die de officiële toedracht daarover heeft gepubliceerd. (Tijdschrift Lan van Meerdervoort 1905) R. C.

Correspondentie.

De repliek van Toekang-Ajar kunnen wij eerst in een volgend nummer opnemen.

Van Vreemde Koloniën.

De Engelsen in Afrika. Men weet, dat de heer Morel met zijn adres aan president Roosevelt, om gelooft te bewegen zich aan te sluiten bij het schijnheilig door Reynolds's Newspaper beoorloopt op de zaak gesteld, dat door eigen belang gedreven tot de campagne tegen den Constaat, met 'n kluitje in het riet gestuurd is. Zelfs het engelsch ministerie van buitenlandsche zaken achtte 't maar beter, den heer Fox Bourne op diens adres, overvloeiende van den Constaat- ingestelde commissie van enquête te antwoorden, dat uit hetgeen de regeering omtrent die commissie was ter oore gekomen, haars inziens niet viel af te maken, dat nu reeds van 'n partijdig onderzoek sprake kon

zijn, waarom zij het oirbaar achtte om af te wachten, hoe de commissie hare taak zou opvatten.

De aanmatiging ontbreekt dus evenwel ook in dit antwoord niet, en het is voor onze zuidelijke bureu wel iets om uit hun vel te springen, om te zien, hoe het machtig Albion den neus steekt in hun zaken, door hiervan een verdraaide voorstelling te geven en hun allerlei beschuldigingen naar het hoofd te werpen, die kant noch wal raken, terwijl in de engelsche koloniën zelve in die buurt toestand heerschen, waarop die beschuldigingen ten volle zouden kunnen worden toegepast.

In een, onlangs betreffende den toestand in het protectoraat van Britsch-Centraal-Afrika uitgegeven Blauwboek, lezen wij bijvoorbeeld het volgende, van de hand van den commissaris voor dat protectoraat, sir Alfred Sharpe:

„De toestand van de arbeidsmarkt is vrijwel dezelfde als in het vorige jaar (1902—1903). Die toestand is in Britsch-Centraal-Afrika ietwat eigenaardig. Gedurende acht maanden van het jaar, van 1 Maart tot 1 November, overtreft het aanbod de vraag, maar in het natte jaargetijde, van November tot Maart, hebben de planters voortdurend te sukkelan met 'n tekort aan handen voor het bebouwen hunner velden. Dit zal, naar 't schijnt, wel altijd zoo zijn. . . . 't Is aangeen twijfel onderhevig, dat tenzij een volledig stelsel van gouvernementscontrole op de emigratie kan worden opgedwongen en doorgevoerd, telken jare steeds meer inboorlingen van het protectoraat hun weg zullen vinden naar andere deelen van Afrika, waar hun betere vooruitzichten van de zijde der werkgevers wachten dan in het protectoraat. Op deze tochten op eigen gelegenheid lijden de lieden groote ontberingen en kleine afdelingen worden dikwijls beroofd door de menschen, wier dorpen zij doortrekken. Indien een stelsel van emigratie in al onze districten kon worden van kracht gemaakt, dan zou het mogelijk wezen, niet alleen om te zorgen voor vervoermiddelen, waardoor niet alleen de ontberingen van heden en de ongemakken der inlandsche reises zouden komen te vervallen, maar ook de emigratie zóó zou kunnen worden geregeld dat geen dorp of district telken jare zulk een groot aantal arbeiders uitzendt, dat het werk in de dorpen en de locale industrie van het protectoraat daaronder lijden. . . . 't Komt mij voor, dat tenzij de werkgevers in Britsch Centraal Afrika in staat zijn ietwat hoogere loonen te bieden, en (wat nog essentieeler is) gemakkelijker dienstvoorwaarden, het aanbod ter arbeidsmarkt zeker telken jare zal verminderen; en het eenige middel om deze vermindering tegen te gaan is, gelijk reeds werd aangegeven, een bestuursvoorschrift op de emigratie van arbeidskrachten, waardoor bij striete toepassing der voorschriften op vervoer, betaling en behandeling der arbeiders, de uittocht jaarlijks van meer dan een bepaald aantal uit een zelfde district zou kunnen worden voorkomen.”

Men zal zelden in een officieel voor publicatie nog wel bestemd stuk, zulk 'n schandelijk voorstel hebben aangetroffen. Elders bestaan voorschriften op de emigratie van arbeiders, ter voorkoming evenwel dat dezen aan vreemde uitbuiters ten prooi zullen vallen. In Britsch Centraal Afrika worden evenwel voorschriften verlangd om de lieden in hun land te houden, en hun het vel over de ooren te kunnen doen halen door engelsche uitbuiters, terwijl hun hooger loon en betere behandeling over de grenzen waaghen. Ja, over de grenzen! En nu krijgt men dat huichelachtig engelsch gefemel te hooren over ontberingen, welke die arme duivels op hun tochten hebben te verduren. Alsof de heer Sharpe zich daarover in werkelijkheid ongerust maakte. Uit het slot van vorenstaande aanhaling blijkt ten duidelijkste, dat de door hem voorgestane maatregel geen bescherming van den inboorling, maar begunstiging van de uitbuitende Engelsche planters beoogt.

Is er werkelijk sprake van uitbuiting? Aan door het engelsche „Emigrants Information Office” openbaar gemaakte gegevens, ontleenen wij dat met name in Britsch Centraal Afrika sommige arbeiders 5 shillings per maand uitbetaald krijgen, waarvoor ze geheel voor eigen onderhoud moeten zorgen. In Oeganda moeten ze zich zelfs met 4 shillings tevreden stellen, terwijl het loon van een arbeider in Engelsch Oost Afrika van 4 tot 6 roepjen (à 80 cents) bedraagt.

De heer Sharpe, hoewel blijkbaar erkennende dat er iets voos in is, om de lieden met zulke hongeroonen af te schepen, ontziet zich niet een maatregel voor te stellen, waardoor de menschen, waarover Engeland zijn beschermende hand heeft uitgestrekt, gedwongen zullen worden voor die hongeroonen beschikbaar te blijven.

De engelsche philantropen hebben werkelijk volop stof in de eigen koloniën, om hunne theoriën daaraan te toetsen, doch in stede van de „valuable service” van woeste horden en ongedisciplineerde troepen in Sierra Leone en Oeganda, en het uitbuitingsstelsel, waaronder de negerarbeider in de engelsche koloniën van Midden-Oost-Afrika zucht, op de kaak te stellen, is het wel zoo streelend voor het nationaal gevoel, om op anderer gebied te grasduinen en sprookjes te verzinnen.

Fransch West-Afrika. Bij besluit van den president der fransche republiek van den 15en October j.l. is wederom wijziging gebracht in de organisatie van het bestuur dezer kolonie. Sedert de reorganisatie van 1 October 1902 bestond dit uitgestrekt gebied uit de koloniën Senegal, Fransch Guinea, Ivoorkust, Dahomey en Senegambië-Niger.

Elk dier koloniën, behalve de laatste, die rechtstreeks onder het bestuur van den gouverneur-generaal werd gesteld, werd bestuurd door een luitenant-gouverneur, bijgestaan door een Conseil d'Administration, terwijl den gouverneur-generaal, wiens zetel te Dakar werd gevestigd, een Conseil de Gouvernement werd toegevoegd.

Van de kolonie Senegambië-Niger maakten de drie militaire territorien deel uit, welke over het Tsjadmeer de verbinding met het fransche gebied aan den Congo daarsstelden. De toestand in het tweede militaire territorium, aan den Boven Senegal, schijnt thans van dien aard te zijn, dat daar het civiel in de plaats van het militair bestuur kan worden gesteld, terwijl sedert 1902 tevens langs vreedzamen weg in het, door moorsche stammen bewoonde gebied ten Noorden van den Senegal het rechtstreeks bestuur, bij wijze van voorloopigen maatregel, kon worden ingevoerd.

Ten einde nu den bestaanden toestand te consolideeren werd besloten de kolonie Senegal, die tot nu toe uit een aantal enclaves in het gebied der kolonie Senegambië-Niger bestond, af te ronden met de protectoraten, ten Westen van Kayes, het uitgangspunt van den spoorweg naar Bamako aan den Niger, terwijl het gebied ten Westen van Kayes, reikende tot het Tsjadmeer, tot een afzonderlijke kolonie van den Boven-Senegal en Niger worden samengevoegd, onder het bestuur van een luitenant-gouverneur, ook bijgestaan door een Conseil d'Administration, waarvan de leden krachtens hun ambt deel uitmaken of wat de drie, uit de notabelen aan te wijzen leden betreft, door den gouverneur-generaal op voorstel van den luitenant-gouverneur worden benoemd.

Tevens werd Mauritanië onder het bestuur van een commissaris tot een afzonderlijke kolonie gemaakt. Zoolks reeds meer door ons gezegd werd, worden in Frankrijk van Fransch West-Afrika groote verwachtingen gekoesterd, en de lof, door engelsch-koloniale bladen, aan het fransche bestuur dier gewesten, in vergelijking met dat van Engeland in naburige streken, schijnt er wel op te wijzen, dat men daar op den goeden weg is, om van die landen wat te maken.

Opmerkelijk is zeker de rasche toename der bevolking van de beide senegalesche havens Dakar en Rufisque, die resp. in 1878 en 1881 nog slechts 1500 inwoners telden en nu een ziental van resp. 18000 en 120000 bergen. Weinig business like schijnt het ons evenwel, dat volgens een schrijven uit Dakar aan de Dépêche-Coloniale, daar, in de hoofdplaats der kolonie, niet eens een hotel te vinden is, sedert de eigenaar van het Grand Hotel zijn etablissement van de hand deed aan het bestuur, dat er een post- en telegraafkantoor van gaat maken.

Onlangs, schreef die correspondent, kon men 'n luitenant, kersversch uit Europa aangekomen, met 'n, zijn valies dragenden neger achter zich aan, door de straten zien dwalen, op de zoek naar een passende verblijfplaats, totdat de secretaris-generaal zich over hem ontfermde en hem toestond den nacht in een bureau door te brengen. Een magistraat zag zich genoodzaakt een kamer in de gendarmerie voor lief te nemen.

De collegialiteit schijnt bij de fransche officieren en ambtenaren wel wat te wenschen te laten! Zoolks men weet, heeft de jongste fransch-engelsche entente den Fransen het uitzicht geopend op een behoorlijke verbinding tusschen den Niger en het Tsjadmeer, waardoor, wanneer die eenmaal zal zijn verkregen, ook Fransch Congo in de west-afrikaansche unie zou kunnen worden opgenomen.

Daar, in het fransche gedeelte van het Congo-gebied moet het, op het oogenblik ietwat zonderling toesaan. Men weet dat er onlangs een viertal agenten van de Ibenga-Maatschappij zijn vermoord door de inboorlingen. Het schijnt, dat daar het optreden der inlandsche troepen, bij het innen der belastingen niet vreemd aan is. Men schrijft d.d. 1 September ll. uit Libreville het volgende aan de Dépêche Coloniale: „Men maakt zich hier ongerust over den toestand in Gabon en de kuststreken. Men vrees dat de ernstige voorvallen in het binnenland in die streken een herbaling zullen vinden. Daar evenals elders, heeft het innen der belasting, hetwelk door den commissaris-generaal met zooveel activiteit in het belang van het koloniaal budget wordt doorgevoerd, niet zonder moeilijkheden plaats. Men moet erkennen, dat die moeilijkheden veel eer te zoeken zijn in het optreden der met de inning belaste militia, dan in de belasting zelve, waaraan men de inboorlingen wil trachten te gewinnen. De militia is de schrik der bevolking, die bij hare nadering in de wildernis vlucht. De handelingen der soldaten rechtvaardigen die vrees; onder voorwensel der belasting te innen, plunderen zij de dorpen, mishandelen de inboorlingen en ontvoeren de vrouwen; hun chefs zijn niet bij machte hen te weerhouden. De soldaten bedreigen zelfs de Europeanen.”

De schrijver, verhaalt dan hoe 'n troep dronken soldaten onder de leiding van 'n onderofficier, den directeur eener factorij beleedigen en ten slotte de factorij, waarbinnen de beambten zich gewapend terugtrokken, beschoten, waarna ze, alles in den omtrek vernielden, afrokken.

Doux pays! Katoen in de duitsche koloniën. Onze landbouw-specialiteiten in Oost en West hebben zich treffend eenstemmig en nagenoeg gelijktijdig weinig gunstig over de uitbreiding der katoen-cultuur resp. in Oost-Indië en in de kolonie Curaçao uitgelaten. Op Sint Eustatius schijnt men zich, te oordeelen naar een schrijven van de N. E. C. niet veel daaraan te storen, maar overigens zal zeker de, van zoo gezaghebbende zijde gegeven waarschuwing niet nalaten hare uitwerking te doen gevoelen.

In de duitsche koloniën, met name in Togo en Oost-Afrika gaat men echter steeds op den ingeslagen weg voort. De oogst in beide koloniën wordt voor dit jaar voor ieder op 1000 balen à 250 kilogrammen geschat, terwijl in laatstgenoemde kolonie voor 1905 op 'n twintig maal grooteren aanplant dan in 1904 wordt gerekend.

Macau, is de portugeesche spelling voor den naam der kolonie Macao, het eilandje aan de chineseesche kust, dat de afstammelingen van Hendrik den Zeevaarder in die streken hebben weten te behouden. Dat is geen nieuws zal men zeggen. Toch wel. In eenige onzer dagbladen, het doet er niet toe welke, vonden we gewag gemaakt van Macau als van een haven in Portugal, of van 'n provincie van dat rijk, bij overneming van 'n bericht uit de Staats-Cour. betreffende havenverbetering in die kolonie.

„Uit de nagelaten papieren van een Indiësch Nurks: zoo luidt de titel van een ons door den uitgever D. Buys Dz. te Amsterdam toegezonden boek in donkergrauwen omslag, waarop met witte letters, behalve de titel, waarschijnlijk als pseudoniem van den auteur, gedrukt staat Mr. Paul I. Koster Chz.

In een zeer onderhoudend geschreven proloog wordt verteld, hoe Koster aan 'n manuscript van Nurks gekomen is en de vergunning kreeg om het uit te geven. Als even achtienjarig jongeling (reeds op zeer jeugdigen leeftijd dus, als meester in de rechten gepromoveerd) verliet hij Nederland en kwam er op zijn vijf-en-dertigste jaar terug, financieel „binnen” en in goede positie, hopende er eene hem liefhebbende vrouw te vinden.

Gedurende den tijd, dat hij in de Oost zijn fortuin maakte, had hij vader en moeder verloren, maar toch vol illusie over het terugzien van zijn andere familieleden en vrienden, was hij bitter teleurgesteld over de ontvangst. Alleen als hij bij een oud vriend zijns vaders kwam, die met eene studeerende dochter, van een kleine lijfrente afgezonderd leefde, en ook tehuis bij de dame, waar hij in pensioen was, ondervond hij dezelfde oprechte hartelijkheid, waaraan hij in Indië was gewoon geraakt.

Van die dame in 't pensioen, de weduwe van den Indischen Nurks, kreeg hij het pak nagelaten brieven, die ettelijke jaren te voren hadden gediend om een Indiër, die repatrieeren wilde, te waarschuwen tegen 't geen hij in 't vaderland vinden zou!

Indien dit boek de wereld ingezonden is, zoolks de schrijver op blz. 24 van zijn proloog zegt: „opdat „Hollanders en Indische-oudgasten, loten van dezelfde „stam elkaar over de hoofden dier lasteraars (van „Indië) heen, de hand reiken en elkaar liefhebben „zouden enz. enz.” dan heeft de schrijver al een zeer zonderling denkbeeld van hetgeen men doen moet om iemands genegenheid te winnen.

Was hetgeen enkele jaren Bas-Veth over O-Indië schreef uit geen enkel oogpunt goed te praten, evenmin is dit het geval met de weinig smakelijke, soms zelfs erg platte, brieven van Van Waveren—Nurks, die ons in dit werk worden aangeboden als eene schets van den aard en het zijn van Nederland en de Nederlanders.

Neerlands daden in Oost en West is de titel van een door de maatschappij Elsevier uitgegeven net gebonden boekje waarin Jac. M. Vos uit Lochem een „beknopt geschied- en aardrijkskundig overzicht van onze bezittingen en koloniën” geeft. De schrijver zegt in zijn voorbericht: „Wat ons land aangaat — de groote betekenis, die het nog heden bezit als koloniale mogendheid dankt het aan de energie onzer voorvaderen, aan hetgeen zij in Oost en West hebben verricht. Onze buitenlandsche bezittingen toch, hoe ook in den loop der 19e eeuw vermeerderd, zijn de nalatenschap der Oost- en der West-Indische Compagnie.

Daarom is eenige bekendheid met de geschiedenis dier Compagnien voor elk beschaafd Nederlander gewenscht, zoolks als met de voortgaande uitbreiding en ontwikkeling onzer bezittingen in de 19e eeuw.

Die kennis te helpen verbreiden is 't doel der volgende bladzijden. De lezer zal daarin tevens in zeer beknopten vorm iets vinden over de opkomst van onzen handel en scheepvaart en over 't aandeel der Nederlanders in de ontdekkingsreizen van de 16e en 17e eeuw. Met een kort aardrijkskundig overzicht van onze bezittingen wordt dit werkje besloten. Dat het doel, met het geven van dit overzicht beoogd en op uitnodiging der Uitgevers-Maatschappij „Elsevier” geschreven, moge bereikt worden, is de wensch van den schrijver.

Van Prof. Mr. J. E. HEERES uit Leiden gaat eene aanbeveling vooraf, waaruit wij het volgende overnemen:

Voor die onzer landslieden, welke geen tijd hebben voor het lezen of bestudeeren van groote werken op dit gebied, maar toch zich op de hoogte willen stellen van wat daar ginds aan de overzijde der wereldzeeën voorviel onder Nederlands bestuur, is dit boekje geschreven. Verdere pretensies heeft het niet en aan deze voldoet het, behoudens enkele feilen en vergissingen, die bij den grooten omvang der te behandelen stof zeker den schrijver allesbehalve evel zijn te duiden en die bij een tweeden druk gemakkelijker zijn te herstellen. Moge deze niet uitblijven!

Bij het doorbladeren komt ook ons het boekje voor het beoogde doel wel geschikt voor, al hadden wij ook, de schildering van den tegenwoordigen stand van zaken in Oost-Indië (blz. 127) juistere gewild en minder ophemelend en vergoelijkend.

De schrijver heeft nu wel getracht, dit te verbeteren door de volgende noot: Ondanks al die verbeteringen is door verschillende oorzaken de financiële toestand onzer bezittingen tegenwoordig zorgvekkend. Hopende, dat de Regeering en Vertegenwoordiging, de juiste middelen zullen vinden om daarin verbetering te brengen. Wij kregen echter den indruk, dat die noot, op aanwijzing van Prof. HEERES werd bijgevoegd.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Teysmannia 1904 Afl. 9.

Onderzoek naar de vraag: Hoe komt het caoutchouc in het melksap onzer caoutchoucbomen voor? door A. W. K. de Jong en W. R. Tromp de Haas. — Ananasvariëteiten in Australië, door H. J. Wigman. — Mededeelingen omtrent de Rijstcultuur in Noord-Italië, door J. van Breda de Haan. — Varens, door H. J. Wigman. — Verslag van de jaarmarkt van tjangkokans en plantes gehouden te Demak op 26 Febr. en volgende dagen. — Boekbespreking. Pappot over den Hevea Brasiliensis (Para-rubberboom), enz. door St. Arden, door W. R. Tromp de Haas. — De voeding in Ned.-Indië, door Dr. C. L. van der Burg, door W. C. A. Warnier. — Bijdrage tot de kennis van de physische en chemische samenstelling van enkele rijstsoorten, enz.

Weekblad voor Indië. N°. 21.

Zelfzucht en zelfopoffering door A. de Priester. — Op Koninginsverjaardag te Djokja (met afbeeldingen), door M. van Geuns. — Het Brondgeest-ensemble II, door Henri Borel. — Nieuwste sprookjes uit het Morgenland, door W. van Delft. — De balrecreat, Indisch verhaal uit den voltooid verleden tijd door Creussol.

De Hollandsche Revue. 9de jaarg. N°. 9. 25 Sept. 1904.

Belangrijke onderwerpen: Boeatan (met illustraties.)

Het recht in Nederlandsch-Indië.

Dl. 82. (1904), afl. 10/12.

Eenige opmerkingen over strafbepalingen van het Reglement op de Particuliere landerijen (Sistbl. 1836, N°. 19) en voorstel tot wijziging. Verhandeling van J. S. Thieme. — Een oratio pro domo (over plannen tot het aanstellen van een inspecteur voor het notariaat). Verhandeling van Graafland, Notaris.

De Militaire Gids. 1904 Afl. 10.

Werving voor het Indische Leger, door P. Lemodie. — Marechaussée in West-Indië, door J. J. H. Meijer. — Het Bataviaasch Nieuwsblad over toestanden bij het Koloniaal Werfdepot.

De Indische Mercur. 25 Oct. 1904 N°. 43.

Over beschadwing, door G. P. G. Harlof. — Proeven op de Philippijnen met tabak uit Sumatra-zaad. — Nieuwe landbouw aldaar. — De organisatie der Arbeidsinspectie op Sumatra's Oostkust. — Kunstmatige kamfer. — De Dollarkwestie op Sumatra's Oostkust. — Soekaboemische Landbouw-vereening. — Verslag van het Mijneuzen over het 1ste kwartaal 1904. — Naar de cacaoplantages van Ecuador (vervolg). — Een Theemarkt te Batavia. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

Lijst van aangekomen en vertrokken passagiers uit en naar O-Indië.

S.s. „Koningin Wilhelmina” gezagvoerder P. Ouwchand. vertrokken van Amsterdam naar Batavia 22 October 1904.

Te Amsterdam scheepten zich in:

Mevr. E. A. Edie—Schaafsma, Mej. M. S. G. Verloop M. W. H. de Gorter en echtg., H. Deen en echtg., Mevr. A. Birnie—Kauschmann en 2 kind., Mej. A. Kauschmann, Mej. F. A. Schippers, J. L. Coster echtg. en kind., Mej. H. N. Balkenende, W. Meijboom, G. Bezoet de Bie en echtg., B. E. de Jong, F. J. van Voorthuysen, R. A. van Oosterloo, Mevr. Th. L. van Hasselt—Ulje. Naar Port-Said, G. Hulshof en echtg.

Te Genua zullen zich inschepen:

J. L. B. Heijligers en dochter, Mevr. J. Canter Vischer—Visker, Mej. L. W. Resner, M. Knappert echtg. en kind., Dr. J. Kleinenhausmans, B. Klasens echtg. en kind., Th. D. Struick echtg. en kind, Dr. P. A. A. F. Eijken echtg. 2 kind., R. de Buijn echtg. en kind. Mevr. C. J. Hausmann van Polanen Petel, F. L. H. Dessauvage en echtg. P. Kolf, C. A. F. F. R. J. Romswinkel, echtg. en kind, J. Kuijper en echtg. W. de Kempener, W. van Heusden echtg. en 2 kind., Ooscar Völcker, H. M. de Groot, P. J. Dijkers, J. Th. Hamaker en echtg., Mej. E. Meijer, R. A. van Santen, Mej. E. Freudenberg, W. J. Baron van Heeckeren van Molecaten, J. Th. Hamaker Jr., Mr. G. L. Mens Piers Smeding, Mej. Jenny Perelaer, Mevrouw H. Scheltema—Coster, P. J. F. van Heutz en echtg. Alex Freudenberg, A. Ch. P. van Cattenburgh, R. Huygen de Raad en echtg. Mr. J. W. G. Kruseman, J. J. G. Kruseman, G. J. de Jaeger en echtg., B. C. M. Manz, Mej. P. Borchardt, C. G. Baas Becking, J. H. F. Lebanne en kind, K. F. Drayer, C. E. N. Sandberg, Mej. J. A. M. Holen, J. A. van Beusekom, J. G. Mühlentfeld, L. J. F. Habedouck, Naar Port-Said, Jhr. H. M. van der Wijk en echtg. Naar Sabang C. Pino, M. F. J. Smith.

ADVERTENTIE.

den Haag
Pension Koninginnegracht 47
geopend geheele jaar.
H. W. G. ROOSEBOOM.

Nice
Pension Hollandaise
VILLA NINE.
Avenue Auber
geopend NOVEMBER—JUNI.
H. W. G. ROOSEBOOM—H. E. van Blommestein.

Middelbare school voor Handel en Administratie.

Laan v. Meerdervoort 104, 's-Gravenhage.

Driejarige voorbereidende cursus, aansluitende bij de 6e kl. eener school voor M. U. L. O.

Tweejarige cursus voor Handel of Administratie, aansluitende bij den voorbereidenden cursus en opleidende voor den handel of administratieve betrekkingen.

Eenjarige vervolgcursus voor leerling-consul aansluitende bij den tweejarigen handelskursus.

Eenjarige vervolgcursus voor akte Staatsinrichting M. O. aansluitende bij den tweejarigen administratie-cursus. Avondcursussen voor volwassenen tot opleiding voor de Praktijkexamens in Boekhouden en Handelscorrespondentie in de 4 talen.

Nadere inlichtingen bij den directeur,
F. TIJMSTRA.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van
Banieren, Vaandels, Militaire Borduurwerken.

Inrichting voor 't borduren van
Lambrequis, Stoelzittingen, enz.

Uitgebreide Weverij en Passementfabriek
voor de vervaardiging van Franjes, Embrasses en Agrementen in solide kwaliteit en iedere verlangde kleur.

CONCURREERENDE PRIJZEN.

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,

Koffiestelletjes, Bouilloirs,
enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15

Bij de Uitgevers-Maatschappij
HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG

te 's-Gravenhage

is verkrijgbaar:

AANTEEKENBOEK

voor betaalbaar gestelde

COUPONS en DIVIDENDBEWIJZEN.

Prijs 40 cent.

Het Weekblad voor Incourante Fondsen van BROEKMAN en HONDERS schreef hierover:

Door de Uitgevers-Maatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang“ is uitgegeven een „Aanteekenboek“ voor betaalbaar gestelde Coupons en Dividendbewijzen, waarin de bladzijden per maand, Januari—Decemb., volgen, met 8 hoofden ter invulling van de benaming der effecten, nominaal bedrag der stukken enz., alles tusschen staande lijnen. Voor verschillende aantekeningen van effectenbezit is zulk een register zeker nuttig en de prijs van f 0.40 wel waard.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende

wonende te

donateur-trice

lid

te worden der Vereniging „Oost en West“

tegen een jaarlijksche contributie van f

den

Straat of gracht:

wenscht

te worden der Vereniging „Oost en West“

den

190

Handtekening:

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.

Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

Door de **Uitg. Mij. „Het Gemeenschappelijk Belang“**,
Haagpoort 4, Den Haag, is in den handel gebracht een
leerboekje VOOR

DE MALEISCHE TAAL

geschreven door den heer **C. W. HOOGENDOORN**, Gep. Ind. Onderwijzer, met medewerking van **MAS SOEDJONO WIRJO**, Hoofd der 1e Inlandsche School te Malang. Het boekje is groot 43 pag. en bevat o. m. een lijst van zelfstandige naamwoorden ten dienste van **militairen**.

Om eene ruime verspreiding te bevorderen is de prijs voor verkoop gesteld op **f 0.50** per ex.

Aanvragen te richten tot uw boekhandelaar of tot

De Uitgevers **Mij. „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“**,
Haagpoort 4, Den Haag.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveaute's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKE PRIJZEN.

Het weekblad **Themis**, Redacteur **FRANS SCHAAP Jr.**, Den Haag, publiceert voortdurend een verscheidenheid van belangrijke bijzonderheden omtrent faillissementen, verdachte financiële aangelegenheden en verkeerde toestanden op rechtskundig gebied.

Voortdurende lezing van **Themis** zal menigeen voor schade vrijwaren.

Op het blad zijn geabonneerd: Rechterlijke Ambtenaren, Advocaten, Notarissen, Deurwaarders, Bankiers, Kooplieden, Fabrikanten, Winkeliers en Particulieren. Behalve op uitgebreide schaal in Nederland, wordt het blad ook gelezen door verschillende Hollanders in Duitschland, België, Frankrijk, Engeland en Oost-Indië.

Prijs per jaargang **f 4.-**. Los nummer franco na inzending van **f 0.50**.

OOST en WEST.

RESTAURANT

LAAN VAN MEERDERVOORT 195.

Open iederen werkdag van 10 ure v.m. tot 7 ure 's avonds.
Des Zondags van 12 tot 7 ure n.m.
Toegang voor leden der Vereniging en geïntroduceerden.
Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, sajoer of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80.
Diné f 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

BONBOEKJES voor 12 plats du jour f 7.00,
voor 12 diners f 12.50.

Het lokaal is **telefonisch verbonden**, zoowel ten gerieve der leden, als tot het ontvangen van bestellingen.

Brandapparaten

der nieuwste vinding, van de eenvoudigste tot de meest complete.

Groote voorraad Fijne Houtwaren.

TENZER'S VLOEIBARE VERF voor Hout, Gobelin, Fluweel, enz.

TENZER, Oude Molstraat 15, Den Haag.

Eenigst speciaal Magazijn.

Geen goedkoopere adres in Binnen- of Buitenland.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“,
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!

R. E. J. Zieck en Zoon,

KLEEDERMAKERS,

Franklinstraat 92

en

Jan van Riebeeckstraat 56,

DEN HAAG.

Leveren **KLEEDING NAAR MAAT**

van solide stoffen en billijken prijs.

Atelier voor nette reparatiën.

Weekblad voor Indië.

Met **1 Mei** is te Soerabaja verschenen een belletristisch
Weekblad voor Indië,
onder hoofdredactie van **M. VAN GEUNS**.

Abonnementsprijs voor Nederland f 2.50 per kwartaal.

Agent voor Nederland,

Uitgeversmaatschappij „Het Gemeenschappelijk Belang“,
Haagpoort 4, Den Haag.

Inhoud van No. 1: Ter Inleiding, door M. van Geuns; Het Mercantilisme en de literatuur, door denzelfden; Een galerij van bekende Indische tijdgenooten: Mr Th. H. de Meester (met portret) door Delphinus; Wanhoopsland, Indische Schets, door J. E. Jasper; Overzicht van de Indische pers; Telegrafisch Overzicht.

Inhoud van No. 2: Nieuw Leven, door Dr. R. Broersma; Het Gele Gevaar, door M. van Geuns; Een tentoonstelling van vlechtwerk uit den Ned. Ind. Archipel, door Dr. A. J. A. Prange (met portret); Op de reede van Sabang, door L. C. Carbin; Verdwenen geluk, door R. B. M.; Overzicht van de Indische pers; Telegrafisch overzicht; Correspondentie.

Inhoud van No. 3: Zelfkennis, door M. van Geuns; Eerste Levensvormen, door Dr. I. Groneman; J. Faes (met portret); De „Tiwah“, door Ernst; Loterijwaanzen, door Eduard van Ghert; Overzicht der Indische pers (met een kaart van de geprojecteerde spoorwegen in Zuid-Sumatra); Telegrafisch overzicht; Correspondentie.

Inhoud van No. 4: De zucht tot navolgen, door M. van Geuns; Astrale adviezen, door W. van Delft; P. M. L. de Bruijn Prince, door D. D. (met portret); Richard Hol, door Dr. A. J. A. Prange (met portret); Op de reede van Sabang, door L. C. Carbin; Verdwenen geluk, door Pax; Beschrijving van een reformpatroon, door Mevr. A. C. Granpré Molière—van Dissel (met een reformpatroon op volle grootte); Overzicht van de Indische pers.

Inhoud van No. 5: Een merkwaardig boek over Java en onze koloniale politiek, door M. van Geuns; De Chinezenbeweging te Soerabaja tegen de Handelsvereeniging Amsterdam, door Mr. J. B. van Houten; Dr. J. Groneman, door J. J. Samwel (met portret); J. Boissevain, door N. v. Z. (met portret); Sic transit gloria mundi, door J. de Jong; Overzicht van de Indische pers (de tocht van overste van Daalen naar de Gajalanden; met kaart).

Inhoud van No. 6: Het vrije woord, door M. van Geuns; Indische romans, door G. Stoll; W. J. M. Michielens, (met portret) door D. D.; Astrale adviezen, door W. van Delft; Muziekmeester, schets door J. E. Jasper; De opstand in Gedangan, met tal van illustraties en kaarten, door Jhr. G. von Schmidt auf Altenstadt; Verre scheiding, door L. C. Carbin; Correspondentie.

Inhoud van No. 7: De litteraire kunst geëerd door Dr. R. Broersma; Verzen, (Radium, Verwante zielen, De drie Bruiden) door A. v. G.; George Birnie (met portret naar Haverman) Monseigneur Edmundus Sybrandus Luypen, (met portret); Een nacht van oproer, door J. E. Jasper; Uit het rijk van Koningin Mède, door Mevr. A. C. Granpré Molière—van Dissel; Onze prijsvraag.

Inhoud van No. 8: Om mensch te blijven door M. van Geuns; Een Indisch hotel in Parijs, door Henri Borel; Dr. J. G. Scheurer en het Petronella-hospitaal te Djokja, door J. J. Samwel (met tal van illustraties); Astrale adviezen, door W. van Delft; Uit de vrouwenwereld door M. S.; Het bloedbad te Keboan Pasar (met een plaat).

In No. 9, wordt een begin gemaakt met de plaatsing van een Boeienden Indischen Roman van Anna de Savornin Lohman, getiteld: „Liefde“.

CITY-BAGS echt leder, 39 cm. lang, à f 3.95.

W. POPPINK,

ZADEL- EN KOFFERMAKER.

151. Prins-Hendrikstraat. 151. — DEN HAAG

N. B. Lederwaren bij mij gekocht, worden gedurende 2 jaar gratis gerepareerd.

STAAT

voor aanvraag van **VERLOFSTRACTEMENT**

VOOR

H.H. INDISCHE AMBTENAREN (officieel model)

Verkrijgbaar bij den uitgever van dit blad, Haagpoort 4.

Prijs 2½ cent.

Stoomvaart-Maatschappij

„ROTTERDAMSCH LLOYD“

Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië

in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
Gedé	12 Nov.	24 Nov.	29 Nov.	19 Dec.	21 Dec.
Ophir *	26 "	8 Dec.	13 Dec.	2 Jan.	4 Jan.
Sindoro *	10 Dec.	22 "	27 "	16 "	18 "
Salak	24 "	5 Jan.	10 Jan.	30 "	1 Feb.
Ongaran	7 Jan.	19 "	24 "	13 Febr.	15 "
Lawoe	21 "	2 Febr.	7 Febr.	27 "	1 Mar.
Goentoe *	4 Febr.	16 "	21 "	13 Maart.	15 "
Merapi	18 "	2 Maart	7 Maart	27 "	29 "

* 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**

De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage**

Vereniging OOST en WEST.

Afdeling 's-Gravenhage.

Aan het **Bureau Laan van Meerdervoort 195**, zijn van 10—12 en van 2—4 inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der 3de Commissie den heer **G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat n°. 16.**

Een Dame voor Juffrouw van Gezelschap of lectrice.

Een bekwame linnennaaster.

Eene jonge Dame die als Gouvernante naar Indië wil.

Vijf geg. Ind. militairen voor oppasser, geldophalen enz.

Drie dames voor pianolessen.

Een Heer voor administratieve betrekking of magazijnmeester.

Twee Dames voor het maken van uitzetten (eene te Leiden).

Eene Dame voor onderricht in fröbelen (heeft diploma).

Een gep. off. reeds eenige jaren in Indië werkzaam geweest, voor adm. betrekking.

Een geg. Ind. korpl. schrijver voor adm. betrekking.

Twee dames voor het geven van privaat en cursuslessen in talen en wiskundige vakken.

Een oud-Offic. Art., leeraar in Wiak. voor het geven van privaateslessen tegen billijken prijs.

Eene Dame voor Zanglessen.

Een Heer voor Corrector aan eene drukkerij.

Twee Dames voor waarnemen van een houthouder.

Twee Dames om met eene familie op te gaan; waarvan de ééne Hollandsch, Duitsch Fransch en Engelsch spreekt, hebben v. gereisd.

Een gep. sergt. maj., gehuwd, voor bewaarders, adm. betrekking, goldincassasectie.

Twee gew. O.-I. ambt. voor administratieve betrekking.

Eene Dame v/h maken van fijne handwerk.

Een jong Meisje om als kinderjuffrouw naar Indië te gaan.

Een jonge dame met akte L. O., Handwerk in Muziek, zag zich gaarne geplaatst als gouvernante voor Indië.

De 's-Gravenhagische Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani